

OBSAH

Úvodem	5
I. Část. Vznik, vymezení a historie problému	7
Kap. 1. Vznik a vymezení problému. Starší teorie chyby	9
Podnět — teorie a praxe programového učení	9
Tradiční pojetí funkce chyby v učení a vyučování	11
Chybný výkon jako akt učení a element řízeného procesu	14
Poznámky k metodě	16
Řízení jako faktor učení	18
Některé starší teorie chyby	20
Weimerova Fehlerkunde jako první pokus o vědeckou teorii chyb	21
Některé psychologické teorie chyb	22
Kap. 2. Učení bez chyb	25
Asocianistická psychologie kolem r. 1900	25
Weimerova a Spearmanova teorie chyb	26
Učení jako osvojování zobecněných asociací	28
Skinnerův deskriptivní behaviorismus	29
Guthrieova kontiguitní teorie učení a „error free learning“	31
Galperinovo učení jako osvojování rozumových operací	32
Učení jako osvojování algoritmů — L. N. Landa	35
Kap. 3. Chyba jako selektivní mechanismus. Teorie kognitivních chyb	37
Teorie selektivního učení (Thorndike, Amsel, Ferster) ..	37
Teorie kognitivních chyb	39
Würzburgská škola. Selzova teorie chyby	41
Tvarová psychologie. Dunckerovo učení z chyb	42
Učení jako vytváření tzv. learning sets a Harlowova teorie faktorů chyb	44

Učení jako řešení problémů (S. L. Rubiňštejn) a jako osvojení pojmů (N. A. Menčinská)	46
Shrnutí	48
II. Část. Chybný výkon jako element učení	49
Kap. 4. Zpětná vazba, regulace chybou a regulace cílem v psychofyziologii a kybernetice	51
Od jednoduchého reflexu k složitým soustavám regulace chybou a korekcí na základě zpětné informace a anticipace cíle	51
Fyziologické mechanismy zpětné vazby, regulace chybou a cílem	54
Kybernetický přístup: typy řízení, elementy a funkce regulačního obvodu, samoorganizace	56
Typy řízení	56
Funkční elementy regulačního obvodu	58
Samoorganizace a samoučení	62
Shrnutí	63
Kap. 5. Chybný výkon jako akt učení	65
Obecný předpoklad: chybný výkon jako produkt i faktor učení	65
Učení podmiňováním — chybná reakce jako akt negativní diferenciacce	68
Selektivní učení pokusem a omylem: princip „filtru“ ...	73
Pamětné učení	75
Učení pojmům — učení z negativních případů. Chyba jako korekce souboru znaků i vymezení rozsahu pojmu .	80
Verbální učení. Chyba jako diagnóza a korekce předmětné oblasti komunikace	82
Učení řešením problémů — chyba jako korigující variace. Situace typu „nevím“	84
Některé obecné závěry	90
Kap. 6. Identifikace, interpretace a korekce chyby	97
Znalost výsledku činnosti jako zpevnění a jako informace	97
Identifikace, interpretace a korekce chyby jako podmínky její informační funkce v učení	100
Identifikace chyby	100
Pojem senzitivity na výkon obecně — požadavek rozšíření pojmu odpovědi	106
Hranice mezi správnou a chybnou odpovědí — kritická oblast senzitivity na výkon	107

Autoregulace v učení — přiměřenost subjektivní evi- dence výsledku činnosti a její vliv na efekt učení	108
Interpretace a korekce chyby	119
Interpretace chybného výkonu	120
Korekce chybného výkonu	124
Shrnutí	135
Kap. 7. Funkce chybného výkonu v dynamice učení a ve vztahu k osobnosti	137
Skinnerova teze o optimální motivaci učení a pojem zpevnění	138
Zpevnění v lidském učení	138
Některé vnější charakteristiky souboru zpevnění	140
Vnitřní podmínky a pravděpodobnost úspěchu jako po- bídková hodnota	141
Chybný výkon jako neúspěch a jeho funkce v dynamice učení	144
Rozpor a odpor jako výzva, jako podnět i zdroj usilování	147
Motivační přesahování: přes dočasný rozpor k odlože- nému uspokojení	149
Analýza motivačního vzoru	150
Od vnějšího k vnitřnímu zpevnění	152
Vnější řízení a autoregulace úrovně obtížnosti — výsle- dy experimentu	154
Funkce chyby v učení a některé faktory osobnosti	160
Determinující působení faktorů při volbě obtížnosti, ře- šených problémů	160
Postoj k řízení, tolerance řízení a odměna autoregulací	162
Problém autoritářské osobnosti — výchovný význam chybného	163
III. část. Chybný výkon v učení jako element řízeného procesu	167
Kap. 8. Chybný výkon a řízení učení	169
Obecné předpoklady	171
Některé operátory a soustavy řízení z hlediska funkce chyby v učení	174
Řešení problému v didaktice	174
Operátory, struktury a systémy programového učení a kybernetické pedagogiky	176
Jednodušší didaktické operátory — jednotky řízení v ak- tuální poloze	179
Vnější a hromadná interpretace chyby a reakce na ni	191
Interpretace chyby a reakce na ni v širším kontextu učení — systémy, algoritmy a strategie řízení	200

Regulace na základě kritéria minimálního počtu správných výkonů určité třídy nebo jejich sledu	200
Modely regulace některých parametrů učení	204
IV. Závěr	210
Literatura	215
Seznam vyobrazení a schémat	227
Jmenný rejstřík	229
Věcný rejstřík	232
Resumé	236

VÁCLAV KULIČ *Chyba a učení*

Obálku a vazbu navrhl Zdeněk Ziegler. Vydalo Státní pedagogické nakladatelství, n. p., v Praze r. 1971 jako svou publikaci č. 04-0-148. Stran 248. Edice Knižnice psychologické literatury. Odpovědná redaktorka Ludiše Polanská. Technická redaktorka Zdena Hainová. Výtvarná redaktorka Věra Kaplanová.

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA
VUT BRNO

Z nové sazby písmem Extended výtiskla Státní tiskárna, n. p., závod 1, Praha 1-Malá Strana, Karmelitská 6. Formát papíru 86 × 122, AA 17,51, VA 18,64. Tematická skupina a podskupina 02/46. Vydání 1. Náklad 5 000 výtisků.

Cena vázaného výtisku Kčs 28,00.

508/21, 865

14-299-71 Kčs 28,00